

Płonka-Syroka, Bożena

Konferencja naukowa pt. "Obraz człowieka i ludzkiego ciała : społeczno-kulturowy kontekst medycyny", Wrocław 16-17 maja 1994

Medycyna Nowożytna 1/2, 140-143

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wych" (Ks. Mądrości 1.13.; „Czcij lekarza dla potrzeby, albowiem go Najwyższy stworzył" (Księga Eklezjastyka 38.1.; „Najwyższy stworzył lekarstwa z ziemi, a człowiek mądry nie będzie się nimi brzydził" (tamże 1.4-5); „... I chociaż był Synem Bożym nauczył się posłuszeństwa, z tego co wycierpiał; i doszedłszy do kresu, stał się dla wszystkich, którzy mu są posłuszni, przyczyną zbawienia wiecznego" (Z listu św. Pawła do Hebrajczyków, 5, 8-10).

W drugim tekście mamy pochwałę lekarza, a w następnym wykładnię cierpienia, które nie może być cierpiętnictwem w dzisiejszym rozumieniu tego słowa, a winno skłaniać nie ku zadaniu cierpienia, ale do współkochania (gr. symfyłai).

W czasie agapy – wspólnego śniadania w odświętnie przystrojonym refektarzu Sióstr Duchaczek była okazja do wielu wypowiedzi, z których przebijała pewna nuta optymizmu, z odrodzenia się wspólnoty lekarskiej oraz tego powodu, że Sympozjum „Ból i Cierpienie" podniosło rangę skromnych dotąd krakowskich styczniowych spotkań.

Wszyscy możemy się zgodzić z wypowiedzią prof. Kałuży, że Święto „Oblicza Pańskiego" „Ecce homo", tak bliskie również sztuce uniwersalnie pojętej, skłania nas do refleksji, że samo cierpienie jest jakąś integralną częścią naszej egzystencji. Musimy być wyrozumiali wobec tych, co cierpienia znieść nie mogą...

Niesłabnące zainteresowanie tematyką, liczna frekwencja w obu dniach obrad wykazały, że nie należy unikać spraw trudnych i dialogu z nimi związanego, a udane połączenie *sacrum et profanum* zasługuje nie tylko na przybliżenie i znajomość, ale też na naśladowanie w innych ośrodkach.

Bożena Płonka-Syroka

Warszawa

Konferencja naukowa pt. *Obraz człowieka i ludzkiego ciała – społeczno-kulturowy kontekst medycyny*, Wrocław 16-17 maja 1994.

W dniach 16 i 17 maja odbyła się we Wrocławiu ogólnopolska konferencja naukowa, zatytułowana *Obraz człowieka i ludzkiego ciała – społeczno-kulturowy kontekst medycyny*. Konferencję zorganizowała Pracownia Historii Nauk Medycznych Instytutu Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz wrocław-

wska Fundacja Humanitas et Scientia. Obrady toczyły się w gmachu Muzeum Historycznego we Wrocławiu, Oddział Arsenal.

W konferencji uczestniczyli przedstawiciele środowisk naukowych Warszawy, Wrocławia, Poznania, Torunia, Łodzi, Lublina i Częstochowy. Gośćmi honorowymi byli prof. dr hab. Tadeusz Heimrath, prorektor Akademii Medycznej we Wrocławiu, długoletni prezes Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji oraz prof. dr hab. Krystyn Matwijowski z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. W obradach uczestniczyli także przedstawiciele Oddziałów Wrocławskich działających tu towarzystw naukowych – PTL, PTFarm (Sekcja Historyczna), PTHMiF oraz PTH.

Głównym przedmiotem obrad było zagadnienie kulturowego kontekstu medycyny. Przygotowywane referaty podejmowały ten problem w różnym ujęciu, toteż można je podzielić na pewne bloki tematyczne. W pierwszym dniu obrad tematyka referatów w sesji przedpołudniowej dotyczyła zagadnień z zakresu metodologii, filozofii i socjologii nauki. Dwa referaty wiodące wygłosili dr Barbara Uramowska-Żyto z Warszawy oraz dr Andrzej Zybortowicz z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dr Uramowska-Żyto (*Nurt społeczno-historyczny w socjologii wiedzy medycznej*) przedstawiła zebranych tezy swej ostatnio wydanej książki na ten temat, natomiast dr Zybortowicz zreferował tezy przygotowywanej do druku rozprawy habilitacyjnej w jej fragmentach odnoszących się do medycyny (*Relacje między naukami przyrodniczymi a społecznymi raz jeszcze – opcja konstruktywistyczna*). Dr Bożena Płonka-Syroka z Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie poddała analizie polskie piśmiennictwo z zakresu historii medycyny, wyróżniając w nim dwa modele narracji – pozytywistyczny i konstruktywistyczny (*Medycyna w kontekście społeczno-kulturowym – przegląd koncepcji i propozycje badawcze*).

Następna grupa referatów dotyczyła problematyki choroby. Dr Włodzimierz Piątkowski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina (*Choroba w wybranych teoriach i w doświadczeniu potocznym*) przedstawił punkt widzenia tzw. medycyny alternatywnej na chorobę i metody jej leczenia. Dr Danuta Penkala-Gawęcka z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (*Antropologiczne spojrzenie na chorobę jako zjawisko kulturowe*) ukazała problem choroby w koncepcjach z zakresu teorii kultury. Mgr Andrzej Pankalla z tejże uczelni (*Analiza porównawcza postaw wobec osób upośledzonych do i po przelocie XIX i XX wieku. Kryterium – pojęcie tajemnicy*) zaprezentował odmienny

od współczesnego paradygmatu biologicznego sposób pojmowania choroby na przykładzie kultur pierwotnych.

Ostatnia w pierwszym dniu obrad grupa wystąpień podejmowała problemy z zakresu terapii. Dr Bożena Urbanek (*Problematyka leczenia „moralnego” psychicznie chorych w polskiej literaturze medycznej z lat trzydziestych i czterdziestych XIX stulecia*) omówiła koncepcję leczenia, którą można uznać za prekursorską wobec współczesnej kulturoterapii. Samą koncepcję kulturoterapii przedstawiła dr Wita Szulc z Akademii Medycznej w Poznaniu (*Pojęcie zdrowia w procesie kulturoterapii*), ukazując zależność definiowania pojęcia zdrowia i choroby oraz przyjmowanych metod leczenia. Dr Jaromir Jeszke z Zakładu Historii Nauk Medycznych Akademii Medycznej w Poznaniu podjął się analizy relacji między lekarzem a pacjentem, odnotowanej przez polskie piśmiennictwo medyczne (*Relacje lekarz-pacjent w polskich badaniach historyczno-medycznych*).

Referat wiodący w drugim dniu obrad konferencji wygłosił prof. dr hab. Zbigniew Domośławski, emerytowany kierownik Zakładu Historii Medycyny Akademii Medycznej we Wrocławiu (*Kierunki anatomiczne w dziejach medycyny od starożytności do renesansu*). Dokonał w nim przeglądu koncepcji na temat choroby pojmowanej jako schorzenie ciała. Komplementarne ujęcie tego problemu ukazał dr hab. Bogdan Rok (*Metafizyczne pojęcie choroby w polskim piśmiennictwie religijnym czasów nowożytnych*) z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, podejmując się analizy tego zjawiska w aspekcie duchowym.

Następna grupa referatów miała charakter źródłowy. Dr Danuta Zydorek z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (*Wybrane zagadnienia medyczne w polskich źródłach historycznych epoki średniowiecza*) oraz mgr Andrzej Syroka z Muzeum Farmacji Akademii Medycznej we Wrocławiu (*Problematyka medyczna w śląskich kalendarzach z XVII i XVIII stulecia*) przedstawili w swoich wystąpieniach szeroki wachlarz problemów, wykazując społeczno-kulturowe uwarunkowania dawnych teorii medycznych, postrzegania pewnych zjawisk jako faktów dotyczących zdrowia i choroby itd.

Ostatni zespół referatów podejmował problematykę medyczną w jej związkach ze sztuką. Mgr Ewa Grzęda z Instytutu Polonistyki Uniwersytetu Wrocławskiego zaprezentowała literackie pokłosie popularnej w XIX w. doktryny F. A. Mesmera (*Inspiracje Mesmerowskie w twórczości romantyków polskich*).

Dr Krzysztof Biliński z tegoż Instytutu podjął się analizy twórczości jednego z autorów okresu Młodej Polski (*Dualizm twórczości księdza Franciszka Euzebiusza Statecznego i jego tło psychiczne*), badając wpływ czynników biograficznych (w tym chorób psychicznych i somatycznych) na jego dzieła literackie.

Dodatkowy referat wygłosił mgr Krzysztof Libera z Instytutu Etnologii i Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego (*Szkic na temat ciała w kulturze ludowej XIX i XX wieku*).

Zaprezentowane w trakcie dwudniowych obrad referaty umożliwiły ukazanie panoramy problemów badawczych, związanych z postrzeganiem człowieka i jego ciała w społeczno-kulturowym kontekście. Dokonano przeglądu koncepcji na temat choroby od czasów nowożytnych po współczesne, zarówno koncepcji medycyny akademickiej, jak i obecnych w kulturze ludowej i twórczości literackiej. Istotne znaczenie miała w trakcie konferencji także tematyka metodologiczna.

Jako imprezy towarzyszące obradom konferencji przygotowano zwiedzanie dwóch interesujących ekspozycji, znajdujących się we Wrocławskim Muzeum Historycznym Oddział Arsenal. Uczestnicy obejrzelili panoramę XVII-wiecznego Lwowa – zrekonstruowaną makietę historycznego miasta w jego kształcie z czasów I Rzeczypospolitej oraz wystawę pt. Żydzi wrocławscy 1848–1939, doskonale dokumentującą dorobek kulturalny i naukowy tego środowiska.

Większość wystąpień przygotowanych na wrocławską konferencję zostanie opublikowana w czasopiśmie „Medycyna Nowożytna. Studia nad Historią Medycyny” w rocznikach 1994 i 1995. Streszczenia wszystkich referatów zostały również wydrukowane. W konferencji uczestniczyło w ciągu dwóch dni obrad ponad 40 badaczy z różnych placówek naukowych Wrocławia i innych ośrodków. Instytut Historii Nauki PAN w Warszawie organizując we Wrocławiu już drugą konferencję poświęconą historii medycyny zdołał, jak się wydaje, już na trwałe przyciągnąć uwagę tutejszego środowiska naukowego dla problematyki szeroko pojmowanej historii nauk przyrodniczych.